

Ställningstagande från Undervisningssektorns etiska råd på barnens rättigheters dag
20.11.2013

Nedskärningar som drabbar barn och unga är kortsiktiga

Kommuner som brottas med ekonomiska problem frestas eventuellt att skära ner i service för barn och unga. Under recessionen på 1990-talet gjordes nedskärningar som inverkade menligt på barns och ungdomars välbefinnande. De negativa följdverkningarna ger sig till känna ännu i denna dag. Nu riskerar man att begå samma fel som på 1990-talet. Med tanke på kommunernas ekonomi är det en lösning på kort sikt att skära ner service för barn och unga. Det finns en mängd undersökningar som pekar på att nedskärningar i basservicen ökar kommunens utgifter på lång sikt.

Den kommunala servicen är viktig när det gäller att trygga barnens och ungdomarnas välbefinnande. I många barns och ungas liv är skolan den plats som representerar kontinuitet och trygghet. Viktigt är att kunna trygga skolans grundläggande funktion och barnens normala vardag. En skola med tillräckliga resurser skyddar barnens och ungdomarnas utveckling. Skolan utjämnar också skillnader i hälsa. Goda kamratrelationer och ett positivt förhållande till läraren utgör en brygga till en god uppväxtmiljö i en situation då barn och unga riskerar att fara illa i sin egen miljö. Barn och unga behöver uppleva känslor av att de lyckas i skolan eller i sina hobbyer: deras utveckling gynnas av en identitetsstärkande inläring i positiv miljö.

Ekonomiska nedskärningar med negativa konsekvenser för atmosfären i klassrummet inverkar menligt på barnens känsloliv. Beteendestörningarna hos barnen ökar. Forskning i Finland visar att nedskärningar i undervisningspersonalen, gruppstorlekarnas tillväxt och försämrade möjligheter att komma i åtnjutande av skolhälsovårdens tjänster är exempel på en ogynnsam utvecklingstrend. Speciellt sårbara är elever som också i övrigt ställs inför utmaningar eller som av någon orsak hemma inte får stöd för sin skolgång.

Likvärdiga inlärningsmöjligheter har utgjort det finländska skolsystemets grundbult. I praktiken innebär likvärdighet att sådana elever som har behov av specialstöd får den hjälp som de behöver i tid. Nedskärningarna har speciellt drabbat elever i svag ställning.

Nedskärningar som drabbar barn och unga är kortsiktiga och de har efterverkningar långt in i framtiden. Satsningar på till exempel skolan, som är basservice för barn och unga, är en lönsam investering som genererar välbefinnande och sparar på offentliga medel. Arbete som gynnar välbefinnande och förebygger problem är mångfalt mer lönsamt än att i efterskott och för dyra pengar åtgärda uppkomna problem. Redan nu har man negligerat basservicen i många kommuner, vilket på sina håll leder till omfattande kostnader. År 2011 satsades t.ex. 66 miljoner euro på skolhälsovården. Samma år slukade barnskyddets anstaltsvård 619 miljoner euro, det vill säga ett niofaldigt belopp. Nobelpristagaren i ekonomi James Heckman är en av dem som har konstaterat att satsningar på att utveckla basservice för barn leder till välbefinnande som jämfört med satsningen är mångdubbel.

Konventionen om barnens rättigheter är juridiskt bindande och den förpliktar också kommunerna. Enligt konventionen ska man i officiella beslut i första hand beakta barnen. Därtill ska beslutsfattandet omfatta en utvärdering av konsekvenserna för barnen. Konsekvenserna av till exempel planerade inbesparingar i utbildningen ska utvärderas i förväg. En helhetsbaserad satsning på barns och ungas välfärd krävs i kommunerna och man ska i det här sammanhanget uppmärksamma beslutens verkningar på lång sikt. Också effekter som överskrider förvaltningsgränserna ska beaktas. Problemen kan inte behandlas som sektorspecifika särproblem och det går inte heller att åtgärda dem med enbart utredningar. Barnet kommer inte i åtnjutande av sina rättmätiga rättigheter och de skyldigheter som följer av dem. Kommunerna och staten ska vinnlägga sig om att trygga barnens rättigheter med konkreta åtgärder, som i alla avseenden är ägnade att skydda barnens utveckling.

Undervisningssektorns etiska råd